

GIPUZKOAKO PEOeko KODE DEONTOLOGIKOA

Adaptado al nuevo marco normativo según las modificaciones aprobadas por el Consejo General de Colegios Oficiales de Psicólogos en la Junta General de 6 de marzo de 2010 (Adaptación del CDP a la Ley 25/2009-Ley Omnibus-) y en la Junta General de 13 de diciembre de 2014 (Siguiendo el criterio de la CNC, actualmente CNMC).

HASIERAKO TITULUA

1. artikulua

Psikologoaren KODE DEONTOLOGIKO hau jarduketa-modu profesional bezala erabilgarria izateko egituratu da, Psikologiaren jarduketan, beroni dagokion edozein arlotan. Psikologia Elkargo Ofizialak bere egiten du eta bertan xehatutako arauak jarraituz epaituko du elkargokideen lanbide-egikaritza.

2. artikulua

Psikologoaren lan-jarduerak Estatu espainiarrean demokratikoki ezarritako elkarbizitza eta legezatasuneko irizpideei jarraituko die batez ere.

3. artikulua

Bere lan-jardueran Psikologoak kontuan izango ditu gizarte-ingurunean dauden ageriko eta isileko arauak, egoeraren osagaitzat kontsideratuz eta berorien betebeharrak profesionalean lege hauekiko adostasunak edo ezadostasunak izan ditzaketen ondorioak neurtuz.

4. artikulua

Psikologoak bere askatasun profesionalarekiko eta legezko lanbide-jarduketarekiko edozein eragozpen edo traba-mota baztertuko du, Araudi honek zehazten dituen lege eta betebeharren esparruaren barnean.

I. OINARRIZKO ARAUAK

5. artikulua

Psikologiaren jarduketa gizarte eta giza mailako helburuetara zuzentzen da, honako xede hauen bidez zehaztu daitekeena: ongizatea, osasuna, bizi-kalitatea, pertsona eta taldeen bilakaeraren osotasuna, gizartearen eta gizabanakoaren eremu guztietan. Psikologoa gizabidezko eta gizarteko xede hauen jarraitzaile bakarra ez denez gero,

komenigarria eta kasu batzuetan beharrezkoa bilakatzen da beste alor batzuetako profesionalakiko elkarlana eta elkar-ezagutza, inola ere norberaren eskubideen kalterako izan gabe.

6. artikulua

Psikologoaren lanbideak deontologia profesionalaren irizpide orokorrei jarraitu beharko die: gizabanakoarenganako begirunea, giza eskubideen babesa, erantzukizuna, egitasuna, bezeroekiko zintzotasuna, tresna eta tekniken neurrizko erabilera, profesional mailako gaitasuna, beraien eginkizun profesionalen oinarri zientziatzko eta objektiboaren tinkotasuna.

7. artikulua

Psikologoak, bere aldetik, ez du pertsonen adimeneko eta gorputzezko askatasun eta osotasunaren aurkako ekintzarik burutuko, ezta horretan lagunduko ere. Tortura eta tratu txarretan parte-hartze zuzen edo zeharkakoak, lege-haustea izateaz gain, Psikologoaren etika profesionalari eraso gogorra egitea suposatzen dute. Horiek ez dute parte hartuko inolaz ere, ezta ikertzaile, estalgile edo aholkulari bezala ere, torturaren praktikan, ezta beste prozedura anker, bihozgabe edo lotsagarrietan ere, direnak direla ekintza hauek jasaten dituztenak, leporatzen zaizkien salaketa, lege-hauste eta susmoak, edo haiengandik lortu nahi diren informazioak, eta gatazka armatua, gerra zibila, iraultza, terrorismoa edo beste edozein egoera, era horretako prozedurak zuritzen ahaleginduko direnak.

8. artikulua

Norbaitek giza eskubideen kontrako eraso, tratu txar edo espetxeratzeko baldintza anker, bihozgabe edota lotsagarriak jasan izan dituela jakinez gero, Psikologo guztien betebeharra da Elkargoaren erakundeak gutxienez behintzat horren jakitun ipintzea.

9. artikulua

Psikologoak bere bezeroen irizpide moral eta erlijiosoak errespetatu egingo ditu, baina horiek eztabaidatzeko aukera izanez, jarduketaren onerako beharrezkoa den edozein kasutan.

10. artikulua

Bere zerbitzuak eskaintzerakoan, Psikologoak ez du egingo inolako bereizketarik pertsonen artean, jaiotza, adina, jatorri, sexu, sinesmen, ideologia, naziotasun, gizarte-maila, edo beste edonolako diferentzia dela medio.

11. artikulua

Psikologoa ez da bere lanbide-jarduketak eskaintzen dion botere edo nagusitasunaz baliatuko norberaren onurarako ez eta beste inoren irabazirako ere.

12. artikulua

Bere txosten idatzietan bereziki, Psikologoa guztiz zuhurra, begiratu eta kritikoa izango da, etiketa gutxiesle eta baztertzaillean erraz jausten diren nozioen aurrean, normala/anormala, gaitua/ez-gaitua, edo adimenduna/adimengabea bezalako ereduetaoak.

13. artikulua

Psikologoa ez da legearen aurkako kaptazio ekintza edo azpijokoetan sartuko pertsona konkretuen kasuak berari eman diezazkioten edo esparru jakin batean bere lanbidean monopolioa ziurtatzeko, Herri-erakunderen batean diharduen Psikologoa ez da egoera horretaz baliatuko bere jarduketa pribatura kasuak erakartzeko.

14. artikulua

Psikologoak ez du bere izena edo sinadurarik bidegabeki erabiltzen utziko, ikasketa-agiririk eta beharrezko prestakuntzarik gabe Psikologiaren arloko jarduketa-ekintzak burutzen dituzten pertsonei, eta ezagutzen dituen horrelako intrusismo-kasuak salatu egingo ditu. Ez du bere agiripean ekintza hutsal edo gezurrezkorik ezkutatu.

15. artikulua

Erakunde edo pertsona-mailako interes kontrajarrien aurrean aurkitzen denean, Psikologoa bere eginkizuna ahalik eta inpartzialtasunik handienarekin egiten ahaleginduko da. Bere zeregina erakunde batean betetzeak ez dio Psikologoari erakunde horrekin harreman txarrak eta gatazkatsuak izan ditzaketen pertsonei merezitako arreta, begirune, eta aditasuna ukatzeko aukerarik emango; horretaz gain, sarritan Psikologoa erakundeetako agintarien aurrean azken hauen babesle bilakatu beharrean egongo da, lege horrela behartua legokeen kasuetan.

II. TREBETASUN PROFESIONALA ETA BESTE PROFESIONAL BATZUEKIKO HARREMANAK

16. artikulua

Psikologo lanbidearen eginbeharrak eta eskubideak profesional mailako independentzia eta askatasunezko irizpide batean oinarriturik antolatzen dira. Edozein dela ere erakunde jakin batean bete dezakeen aginte-maila, beste profesional eta goragoko agintariekiko.

17. artikulua

Psikologoaren aginpide profesionala bere egin-beharrak betetzeko duen gaitasun eta prestakuntzan oinarritzen da. Psikologoak, bere ekintzetan aukeratzen dituen prozedura, teknika, tresna eta bideetan profesionalki gaitua eta berariaz prestatua egon behar du. Bere lan-jarduerakoa da trebetasun profesionalean gaurkotuta egoteko etengabeko ahalegina. Bere trebetasunaren mugak eta bere tekniken mugaketak ondo ezagutu behar ditu.

18. artikulua

Teoria, bide eta eskolen bidezko ezberdintasunaren kalterik gabe, Psikologoak ez ditu indarrean dauden zientzi ezagutzen barruan behar adina azertu gabeko prozedura edo bideak erabiliko. Oraindik egiaztatu gabeko teknika, bide edo tresna berriak neurtzeko ikerketetan, bezeroa jakinaren gainean jarriko du ezertan hasi orduko.

19. artikulua

Bereziki Psikologiari dagokion edozein material, ebaluaziokoa bezala baita tratamenduari edo esku-hartzeari dagokiona, Psikologoak erabiltzeko mugatuta geratzen da, eta, era berean, hauek lanbidearekin zerikusirik ez dutenei eskuratzeari uko egingo diote. Psikologoak kudeatuko ditu agiri psikologikoak edo behar denean ziurtatu egingo du horien zaintza.

20. artikulua

Saio edo ebaluazio psikologiko jakin batek alorreko beste esparru eta trebetasun profesionalekin harreman estuak dituenean, Psikologoa saiatuko da lotura egokiak ziurtatzen, bai berak bere aldetik eman eta bezeroari halaxe jakinaraziz, zentzu horretan laguntza eskainiz.

21. artikulua

Psikologiaren jarduketa ez da nahastu behar, ez praktikan ezta bere jendaurreko aurkezpenean ere, psikologiaren zientziazko oinarritik kanpoko beste praktika eta prozedura batzuekin, debeku hori legalki aurreikusita dagoenean.

22. artikulua

Lanbide-jarduketan, egokia deritzon kritika zientifikoaren kalterik gabe, Psikologoak ez die izen onik kenduko metodo berdinekin edo beste batzuekin lanean ari diren lankide edo gainerako profesionali, eta begirunez mintzatuko da sinesgarritasun zientifiko eta profesionala duten eskola eta jarduketa desberdinez.

23. artikulua

Psikologiaren jarduketa, psikologoek beren eta beste lanbide batzuen arteko elkar errespetua zaintzean oinarritzen da, bereziki hurbilen dauden ekintza-esparruetako lankideen artean, elkarri dioten begirunearen eskubideak eta betebeharrak gorderik.

III. ESKU-HARTZEA

24. artikulua

Psikologoak ez du bere zerbitzurik eskainiko txarto erabilia izan litekeela susmatzen duenean edota pertsona, talde, erakunde eta elkargoen aurka joan daitekeela jakin dakienean.

25. artikulua

Psikologoak, pertsona, talde, erakunde edo komunitate batean esku hartzeko ardura hartzean, ezarritako erlazioaren ezaugarri berezietan, aztertzen ari den arazoez, lortu nahi dituen helburuez eta erabilitako metodoen inguruko beharrezko informazioa eskainiko du. Adingabeen edo legez ezinduen kasuan, haien guraso edo arduradunei jakinaraziko zaie. Edonola ere, pertsonen manipulazioa baztertu egingo da eta horien garapen eta autonomia lortzera joko da.

26. artikulua

Psikologoak bere esku-hartzea bukatutzat eman beharko du eta ezin izango du ez isilean ezta azpikeriaz ere luzatu, bai aldez aurretik jarritako helburuak lortu dituenean eta baita bere esku dituen baliabideak erabiliz eta bidezko denboraldia igarota, horiek lortzeko gai ez dela ematen badu. Kasu honetan, dagokion pertsona, talde, erakunde

edo komunitateari lagungarri izan dakioken beste psikologo edo profesionalen baten izena eman beharko zaio.

27. artikulua

Pazienteak psikologo baten zerbitzu profesionalak hitzartzeko eta beste Psikologo edo profesional batengana joateko helburuarekin esku-hartzea bertan behera uzteko askatasuna izango du. Azken kasu honetan, Psikologoa bere esku-hartzea beste profesional batek burutzen duen beste esku-hartze desberdin baten aldi berean egitera ukatu daiteke.

28. artikulua

Psikologoak ezin izango du bere estatusak ekar diezaiokeen boterea baliatuz lan-baldintza berezirik ezta egoera normalean jasotzen diren baino diru-sari handiagorik eskatu.

29. artikulua

Era berean, ez du bere betebeharra ezta funtzioa zalantzas edo gaizki-ulertuz agertarazi dezakeen egoera nahasirik sorraraziko.

30. artikulua

Pazienteak psikologoa askatasunez aukeratzeko duen eskubidearen kalterik gabe, ez dagokio psikologo berriari beste psikologoek hasitako esku-hartzeak balioestea.

31. artikulua

Psikologoaren zerbitzuak publizitate komertzial, politiko eta antzeko kanpainak egin edo aholkatzeko eskatzen direnean, psikologoak edukien egiatasuna eta pertsonenganako begirunea gordetzeko laguntza emango du.

32. artikulua

Psikologoak kontu handia izan beharko du, ondoren bere lanbidez bete ezin izango dituen gezurrezko igurikapenik ez sortzeko.

IV. IKERKETA ETA IRAKASKUNTZA

33. artikulua

Psikologo oro, lanbideari dagokionean, zientziaren eta psikologia-lanbidearen aurrerapidean laguntza ematen saiatuko da, bere arloan ikertuz, arauak eta lan zientifikoaren betekizunak gordez eta bere jakinduria ikasle eta beste profesionali azalduz, zientzia-baliabideen arabera edota irakaskuntzaren bidez.

34. artikulua

Ikerketari dagokionean, psikologoak ez du inolaz ere kalte iraunkor, atzeraezin edo alferrikakorik sorraraziko pertsonengan, larriagoak baztertzeko asmoz. Edozein ikerketetan parte hartu ahal izateko, dagokien pertsonen baimen espresua beharko da, edota guraso zein arduradunarena adingabeen edo ezinduen kasuetan.

35. artikulua

Psikologi-ikerketarako kalte iragankorrak eta gaitzak, hala nola, danbateko elektrokoak edo sentimenak galtzea beharrezkoak izan daitezkeenean, ikerlariak, lehenbailehen ziurtatu behar du ikerketa-saioetan parte hartzen dutenek askatasun osoz aritzen direla, kanpoko inolako behartzerik gabe, eta ez ditu onartuko kalte hauen berri eman eta ondorengo baimena lortu arte. Hasiera batean baimena eman izan arren, pertsonak edozein unetan uko egin ahal izango dio esperimendu-saioan parte hartzeari.

36. artikulua

Ikerketarako baliabide moduan iruzurra edo etsipena erabili behar direnean, psikologoak bide hauek pertsonarengan ez dutela kalte iraunkorrik sortuko ziurtatu behar du, eta hala beharrik, iruzurraren premia esperimentalak eta mota jakinaraziko dizkie pertsonei, behin saioa edo ikerketa amaitutakoan.

37. artikulua

Psikologiako ikerketak, saio edo esperimendu bidezkoak zein berezko egoeretan, behatuz egiten direnak, pertsonen duintasuna, sinesmenak, intimitatea eta lotsa gordez egin beharko dira, arlo batzuetan kontu berezia izanik, portaera sexuarean esaterako, alor hau gizaki gehienek bere barnean gordetzen duten kontua baita, edota zaharren, zaurituen, gaixoen edo preso daudenen egoeretan, nolabaiteko ezintasun sozialaz gain errespetatu eta ikertu beharreko gertaera lazgarriak baitira.

38. artikulua

Animaliekin saiatzean, zientzia eta giza balio handikoak izanik ere, ezinbestekoak eta beharrezkoak ez diren kalte, min, eta gaitzak saihestu edo gutxitu egingo dira. Animalien ebakuntza kirurgikoak anestesiarekin egingo dira eta behar diren neurriak hartuko dira agertu daitezkeen arazoak eta konplikazioak saihesteko. Animalien ikerketan zuzenean aritzen diren langileak hauei ostatu ematea, erabilera esperimentalerako eta eutanasiar akabatze bideei jarraituko diete, nazioarteko arauari atxikiz, Psikologia Elkargo Ofizialak argitaratu duen Animalien erabilera eta zaintzarako Jokabide Etikorrako Gidaliburan jasota dauden bezala.

V. INFORMAZIOAREN BILKETA ETA ERABILERA

39. artikulua

Psikologoak, bere jarduketan, bezeroak bere intimitatea gordetzeko duen eskubideari erabat eutsiko dio. Lanerako behar-beharrezkoa den informazioa baino ez du eskatuko, betiere bezeroaren baimenarekin gainera.

40. artikulua

Bere jarduketa profesionalean psikologoak jasotzen duen informazio guztia, bai bezeroek jakinarazitakoa zein azterketa psikoteknikoei edo egindako beste behaketa profesionalari esker jasotakoak, sekretu profesionalean gordeko du, eta bezeroaren baimena duenean bakarrik apurtu ahal izango du hark esandakoa. Psikologoa saiatuko da bere behin-behineko laguntzaileek gauza bera egin dezaten.

41. artikulua

Azterketa edo ebaluazio psikologikoa pazientearen beraren eskariz egiten denean, honengandik jasotako informazioa interesatuaren baimen argiarekin eta baimen horren muga barruan bakarrik azaldu ahal izango zaie beste hirugarren batzuei.

42. artikulua

Azterketa edo ebaluazio hori azterturiko pazienteak ez den beste pertsona batek eskatzen duenean –epaileak, irakaskuntzako profesionalak, gurasoek edo beste norbaitek–, pazienteak edo honen guraso zein arduradunek, azterketa edo eboluzioaren berri eduki eta ondorengo Txosten Psikologikoaren hartzailea nor den jakiteko eskubidea dute. Txosten Psikologiko baten subjektuak eskubidea du haren mamia jakiteko, honen ondorioz pazientearentzat ezta psikologoarentzat ere kalte

larririk sortzen ez denean behintzat, nahiz eta txostena egiteko eskaria beste pertsona batzuegandik etorri.

43. artikulua

Erakundeen edo edozein talderen eskariz egindako txosten psikologikoak, aurreko atalean aipatutakoaz gain, lehen azaldutako isilpekotasuneko betebeharra eta eskubide orokorra gordeko dute, eta Psikologoa nahiz txostena eskatu duen instantzia edo erakundea, datu horiek jaso ziren arlotik kanpo ezer ez zabaltzera beharturik geratuko dira.

Aztertu edo ebaluatutako pertsonen zerrendak eskatzen direnean, eta azterketaren ondorioz lortutako datuen berri jaso eta diagnostikoak ere zehazten dira, zerrenda horietan, bai planifikatzeko, baliabideak eskuratzeko edo beste zerbaitetaratako direnean, azterturiko pertsonaren izen-deiturak eman gabe eskainiko dira, guztiz beharrezkoak ez direnean behintzat.

44. artikulua

Psikologoak ezin izango du lanean jasotako informazioa bere mesederako edo beste inoren onerako erabili, ezta dagokionaren kalterako ere.

45. artikulua

Zientzia ezagutzera emateko, edo helburu didaktikoekin nahiz dibulgazio zientifikorako erabiltzen diren azterketa klinikoekin zein argigarrien ahozko, idatzizko, ikus-entzunezko edo bestelako azalpenak dagokion pertsona, talde edo erakundearen nortasuna behar bezala gordez erabiliko dira.

Azalpen hauek emateko moduak pertsonaren nortasuna zein den jakitea errazten badu, honen alde aurretiko baimen argia beharko da.

46. artikulua

Datu psikologiko, elkarrizketa eta azterketen emaitzen erregistro idatziak eta elektronikoak, aldi baterako gordez gero, psikologoaren ardurapean egongo dira, segurtasun eta sekretuko baldintzetan, beste inork ez eskuratzeko moduan.

47. artikulua

Bezerearen alde aurretiko baimena beharko da laneko ekintzarako behar ez den beste inor –esaterako praktiketako ikasleak edo trebatzen ari diren profesionalak– bertan agerian edo gordeta egoteko.

48. artikulua

Txosten psikologikoak argiak, zehatzak, zuzenak eta ulergarriak izan beharko dira hartzailearentzat. Beren eraginak eta mugak, informatzaileak dituen azalpen desberdinen ziurtasun-maila, oraingoak edo aldi batekoak diren, egiteko erabili diren teknika-bideak azaldu beharko dituzte, eta behar izanez gero, baita egin dituen profesionalaren ezaugarriak ere.

49. artikulua

Psikologoak sekretu profesionala gorde beharko du, baita bere bezeroa hil edo, herri-erakundeen edo erakunde pribatuen kasuan, desagertu egin arren.

VI. ZABALKUNDEA EDO PUBLIZITATEA

50. artikulua

Elkargokide diren profesionalek legeak dioenari atxikitu beharko dute euren jarrera mezu komertzialei dagokionean.

51. artikulua

Ekar dezakeen zigor-erantzunkizunaren kalterik gabe, deontologia profesionaleko lege-hauste larria da edozein komunikabidetan –iragarki, plaka, bisita-txartel, egitarau, etab.etan– norberak ez duen titulaziorik iragartzea, baita nahastu edo erratzeko bidean jartzen duten izendapen edo tituluak erabiltzea ere, zentzu hertsian gezurra ez badira ere, hala nola jendeari dudazko eraginkortasuna duten teknika eta bideak egia direla sinetsaraztea.

52. artikulua

Psikologo moduan jendearentzako aholkularitza eta argibide kanpainetan parte hartu ahal izango du, kultura, hezkuntza, osasuna eta lanbide-arloko edo izaera sozial bereziko beste edozein helbururekin.

53. artikulua

Lanean ezizena erabiltzen duen psikologoak Psikologia Elkargo Ofizialen Kontseilu Orokorrari adierazi beharko dio, erregistroan horrelaxe jasoa gera dadin.

VII. LANSARIAK ETA SOLDATAK

54. artikulua

Lansari eta ordainketei dagozkien irizpide orientagarriak soilik kostuen tasazioen ustezkoei buruzkoak izango dira.

55. artikulua

Profesioaren jardun askean Psikologoak bezeroari aldeztu aurretik jakinaraziko dizkio bere ekintza profesionalen ordainsariak.

VIII. EPAIBIDEZKO BERMEAK

56. artikulua

Psikologia Elkargo Ofizialak sortutako Batzorde Deontologikoak, Kode honen interpretazio eta aplikazioaren ardura hartuko du bere gain. Psikologia Elkargo Ofizialak Kode honen hedapena ziurtatuko du gizarteko erakundeen eta profesional guztien artean. Era berean saiaturiko dira baita hemen aurkeztutako irizpideak Psikologiako ikasleentzat ikasgai izan daitezzen Unibertsitateetan.

57. artikulua

Psikologiaren jarduketan Kode Deontologikoaren arau-haustek Batzorde Deontologikoaren aurrean izan beharko dira salatuak. Espedientea entzute, aurkakotasun eta erreserbako printzipioen pean eraman beharko da aurrera Batzordepean erabaki edo ebazpen-proposamen batekin bukatuz. Zuzendaritza Batzordeak, interesatuari entzun ondoren, dagokion erabakia hartuko du, legebidearen arabera diziplinazko zigorra ezarriz edo errugabetasuna ebatziz.

58. artikulua

Psikologia Elkargo Ofizialak, aurkeztutako Kode honetako eskubide eta eginbeharren esparruan legez bideratuak izan diren ekintza profesionalen jardueragatik, mehatxatuak edo erasotuak sentitzen diren elkargokideen babesa ziurtatzen du, bereziki lanbide-isiltasuna eta Psikologoaren askatasuna eta duintasuna defendatuz.

59. artikulua

Psikologia Elkargo Ofizialak ahaleginak egingo ditu Kode Deontologiko honen arauak, gizartearen aurrean lanbidearen eta elkargoko erakundeen zinezko konpromisoa adierazten dutenak, Herri-agintaritzak bermatutako ordenamendu juridikoaren parte izatera pasa daitezen, gizarteak berak giza esanahi handiko lanbide baten jarduketarako ezinbestekotzat jotzen dituen neurrian.

60. artikulua

Psikologo bat aurkako arauen aurrean aurkitzen denean, arau legalekin nahiz Kode Deontologiko honetako arauekin bateraezinak direnak, kasu zehatz baterako kontraesanean bezala daudenak, bere kontzientziari jarraituz ebatziko du, interesatuak dauden alde desberdinak eta Elkargoko Batzorde Deontologikoa jakinaren gainean jarritz.